

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-348-6-47>

УДК 657.37

ЄРЕМЯН Олена

Херсонський національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-8170-7598>e-mail: olenayeremian@gmail.com

МИХАЙЛОВИЧ Олеся

Херсонський національний технічний університет

<https://orcid.org/0009-0001-8469-637X>e-mail: olesya.mihaylovih@gmail.com

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ НА ЗАГАЛЬНІЙ ТА СПРОЩЕНІЙ СИСТЕМАХ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена порівняльному аналізу податкового навантаження фермерських господарств (ФГ) в Україні, що перебувають на загальній та спрощеній (4 група єдиного податку) системах оподаткування. Визначено переваги й недоліки кожної системи для товариств з обмеженою відповідальністю (ТОВ) з найманими працівниками та сімейних ферм. На основі системного, компаративного аналізу та контент-аналізу нормативних актів, зокрема змін до Податкового кодексу України 2023–2025 рр. (зростання військового збору до 5%, запровадження мінімального податкового зобов'язання), розроблено рекомендації щодо вибору оптимальної системи оподаткування в умовах воєнного стану та економічних викликів 2025 року, включаючи зростання цін на ресурси та логістичні обмеження. Дослідження підкреслює важливість адаптації податкових механізмів до європейських стандартів для підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору.

Ключові слова: податкове навантаження, фермерські господарства (ФГ), система оподаткування, єдиний податок (4 група), мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ), сімейна ферма, товариство з обмеженою відповідальністю, аграрний сектор.

YEREMIAN Olena, MYKHAILOVYCH Olesia

Kherson National Technical University

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE TAX BURDEN ON FARMS UNDER THE GENERAL AND SIMPLIFIED TAXATION SYSTEMS IN UKRAINE

This article provides a comprehensive comparative analysis of the tax burden on farm households (FHs) in Ukraine under the general taxation system and the simplified system (Group 4 single tax). The research addresses a highly relevant issue, as the agrarian sector generates nearly 10% of Ukraine's GDP and over 40% of export revenues (2024 data). The efficiency of taxation directly influences the financial sustainability of farm enterprises, their capacity for expansion, and competitiveness in both domestic and international markets.

The study investigates the advantages and limitations of both regimes for limited liability companies (LLCs) with hired labor and family-based farms, considering operational scale, resource availability, and strategic objectives. The general taxation system imposes multiple obligations, including an 18% corporate profit tax, value-added tax (20%, 14%, or 7% depending on product type), land tax, a 22% single social contribution (SSC), an 18% personal income tax (PIT), and, starting in 2025, a 5% military levy introduced by Law №4113-IX. This framework favors export-oriented LLCs but requires high administrative capacity and entails significant compliance costs.

In contrast, the simplified system applies a fixed tax rate ranging from 0.95% to 2.43% of the normative monetary valuation per hectare. It exempts taxpayers from most other taxes, thus reducing the compliance burden and ensuring predictability for family farms with limited resources. However, it restricts diversification of activities beyond agricultural production, thereby limiting innovation and broader market integration.

Methodologically, the research relies on systemic and comparative analysis combined with content analysis of regulatory acts, including the Tax Code of Ukraine and the Law "On Farms." Legislative changes adopted in 2023–2025, such as the minimum tax obligation (MTO) and differentiated VAT rates, are incorporated into the analysis. Statistical data from the State Tax Service of Ukraine and scholarly publications serve as the empirical basis. Comparative tables illustrate key differences in tax structures between systems.

The findings demonstrate that the general taxation system supports scalability and global market participation, whereas the simplified system ensures stability and lower risks for smaller farms. Nevertheless, the simplified regime's narrow scope regarding eligible activities and land area constrains long-term growth.

Practical recommendations emphasize the importance of strategic tax planning under conditions of martial law, rising resource costs, and ongoing European integration. Particular attention should be devoted to consultations with tax authorities on MTO assessments and VAT registration, which have substantial implications for economic efficiency.

The study concludes that balancing efficiency, fairness, and competitiveness is essential for optimizing agricultural taxation in Ukraine. Future research should focus on aligning national tax policies with EU standards to strengthen the investment attractiveness, resilience, and competitiveness of the agrarian sector.

Keywords: tax burden, farms (FG), taxation system, single tax (group 4), minimum tax liability (MTL), family farm, limited liability company, agricultural sector.

Стаття надійшла до редакції / Received 25.09.2025

Прийнята до друку / Accepted 16.11.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Податкове навантаження суттєво впливає на економічну ефективність фермерських господарств в Україні [1]. Вибір між загальною та спрощеною (4 група єдиного податку) системами оподаткування визначає витрати, адміністративне навантаження та конкурентоспроможність [2]. Порівняльний аналіз дозволяє оцінити переваги й недоліки систем оподаткування для товаристів з обмеженою відповідальністю (ТОВ) з найманими працівниками та сімейних ферм.

У контексті економічних викликів, спричинених воєнним станом та зростанням витрат на ресурси, вибір оптимальної системи оподаткування стає критично важливим для забезпечення конкурентоспроможності фермерських господарств [10].

Фермерське господарство (ФГ) – форма підприємницької діяльності громадян, спрямована на виробництво, переробку та реалізацію товарної сільськогосподарської продукції з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих у власність чи користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства або товарного сільськогосподарського виробництва [1].

Актуальність проблеми зумовлена необхідністю адаптації податкових механізмів до умов воєнного стану, де фрагментація зусиль і слабка координація між державними органами гальмують розвиток аграрного сектору [10].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика податкового навантаження фермерських господарств активно досліджується українськими науковцями. Чепіга [7] аналізує процедури переходу ФОП на 4 групу єдиного податку, акцентуючи на спрощенні адміністрування. Смакота [8] підкреслює вплив воєнного стану на оподаткування ФГ, пропонуючи пільги для малих господарств.

У роботах [9, 11] розглядаються умови застосування спрощеної системи, зокрема вимога щодо 75% доходу від сільгоспдіяльності. Онищенко [12] деталізує особливості загальної системи для ФОП, наголошуючи на її гнучкості, але високих витратах. Значний інтерес приділено спрощеній системі оподаткування [1–6], зокрема її інструментам, таким як мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ), та впливу на конкурентоспроможність. Дослідження податкового потенціалу аграрних підприємств набули актуальності з урахуванням змін до законодавства 2023–2025 рр. [2]. Водночас порівняльний аналіз систем для сімейних ферм і ТОВ залишається недостатньо висвітленим, що підкреслює актуальність в цій статті.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Незважаючи на наявні дослідження, залишається актуальним питання комплексного порівняльного аналізу податкового навантаження фермерських господарств з урахуванням воєнного стану, європейської інтеграції та забезпечення економічної стійкості аграрного сектору [10].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті проаналізувати податкове навантаження і визначити економічні наслідки щодо застосування загальної та спрощеної (4 група єдиного податку) систем оподаткування для ФГ, включаючи ТОВ і сімейні ферми, та розробити рекомендації для оптимізації податкового планування в умовах воєнного стану та європейської інтеграції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На сучасному етапі економіки України аграрний сектор відіграє ключову роль, забезпечуючи продовольчу безпеку та значну частку експорту (понад 40% у 2024 році). Його розвиток залежить від ефективності податкових механізмів, які впливають на фінансову стійкість і конкурентоспроможність фермерських господарств. Вибір між загальною та спрощеною системами є стратегічним рішенням, що впливає на витрати та перспективи розвитку. Ця стаття аналізує ці системи, надаючи рекомендації для аграрних підприємств у складних умовах 2025 року.

Методологія дослідження ґрунтується на поєднанні системного та компаративного аналізу, контент-аналізу нормативно-правових актів України (Податковий кодекс України [2], Закон України «Про фермерське господарство» [1], Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [3] тощо), а також синтезу теоретичних підходів сучасної податкової політики в аграрному секторі. Проведено аналітичний огляд вітчизняного законодавства, статистичних даних Державної податкової служби України та спеціалізованої наукової літератури [5, 6]. Застосовано табличне представлення даних для візуалізації порівнянь, що дозволило деталізувати структурні характеристики податкових систем, виявити інструменти оптимізації та запропонувати практичні рекомендації.

Аналіз враховує зміни до Податкового кодексу України (Закон №4113-IX від 04.12.2024) [2], які підвищили ставку військового збору до 5% для доходів фізичних осіб (зарплата найманих працівників) з 1 січня 2025 року, з метою наповнення бюджету на оборону.

У таблиці 1 проведено порівняльний аналіз податкового навантаження фермерських господарств, зокрема ТОВ з найманими працівниками та сімейних ферм на спрощеній системі [2].

Таблиця 1

Порівняння податкового навантаження фермерських господарств*

Тип податку	Фермерське господарство ТОВ на загальній системі оподаткування з найманими працівниками	Сімейне фермерське господарство на 4 групі єдиного податку (тільки члени родини)
Податок на прибуток / Єдиний податок	Податок на прибуток: 18% від чистого прибутку (доходи мінус витрати).	Єдиний податок: фіксована ставка від нормативної грошової оцінки (НГО) 1 га землі: 0,95% для ріллі, сіножатей і пасовищ; 0,57% для багаторічних насаджень і земель у гірських/поліських зонах; 2,43% для земель водного фонду. Звільнено від податку на прибуток.
ПДВ	20% від обсягу поставок (для сільгосппродукції може бути 14% або 7% залежно від товару). Обов'язковий, якщо обсяг > 1 млн грн/рік.	Звільнено (замість сплачується єдиний податок), але можлива добровільна реєстрація як платника ПДВ. Добровільна реєстрація як платника ПДВ дозволяє отримувати податковий кредит, що вигідно при співпраці з контрагентами-платниками ПДВ.
Земельний податок	Сплачується за ставкою до 1% від НГО (встановлюється місцевими органами), якщо земля у власності.	Звільнено (включено в єдиний податок).
ЄСВ (єдиний соціальний внесок)	22% від фонду оплати праці найманих працівників (мін. 1760 грн/міс. на працівника у 2025 р.).	Фіксований ЄСВ сплачується за голову господарства та до 10 членів родини, якщо господарство створене як сімейне відповідно до ст. 8-1 Закону України 'Про фермерське господарство' (1760 грн/міс. у 2025 р., відповідно до Закону № 2464-VI).
ПДФО (податок на доходи фізичних осіб)	18% від зарплати працівників (утримується роботодавцем).	Звільнено для доходів від сільгоспдіяльності (замість сплачується єдиний податок).
Військовий збір	5% від зарплати працівників (утримується роботодавцем; з 1 січня 2025 р. відповідно до Закону №4113-IX).	Звільнено для доходів від сільгоспдіяльності (замість сплачується єдиний податок).
Мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ)	МПЗ для ТОВ розраховується з урахуванням сплачених податків (податок на прибуток, земельний податок тощо), що може вимагати додаткових розрахунків.	Розраховується аналогічно, але єдиний податок враховується в МПЗ; якщо єдиний $\geq$ МПЗ, додатково не сплачується.
Загальне податкове навантаження	Вище, залежить від прибутку, обсягів і кількості працівників; включає повний набір податків і внесків.	Нижче, фіксоване і залежить від площі землі; спрощене оподаткування з пільгами для сімейних ферм.

*Розроблено автором.

Використовуючи дані таблиці, можна зробити висновок, що для сільськогосподарських підприємств існують різні варіанти оподаткування: загальна система та спрощена система, зокрема в рамках єдиного податку четвертої групи.

При застосуванні загальної системи оподаткування основним податком є податок на прибуток. Спрощена система оподаткування для сільськогосподарських підприємств передбачає сплату єдиного податку відповідно до умов четвертої групи платників цього податку. Ставка єдиного податку для четвертої групи залежить від категорії (типу) земель та їхнього розташування і встановлюється у відсотках від грошової оцінки земель. Однією з основних умов застосування спрощеної системи для сільськогосподарських товаровиробників є частка доходу від сільськогосподарської діяльності, яка повинна становити не менше 75% від загального доходу за попередній податковий рік. Загальна система оподаткування дозволяє підприємствам займатися будь-якою діяльністю, без додаткових обмежень, властивих спрощеній системі.

Аналізуючи тенденції змін, які вже відбулися в оподаткуванні діяльності сільськогосподарських підприємств, можна дійти до висновку, що для забезпечення справедливості у сплаті податків для власників земельних ділянок сільськогосподарського призначення було введено обов'язкове мінімальне податкове зобов'язання з розрахунку на один гектар землі, а також з 1 березня 2021 року для окремих видів сільськогосподарської продукції застосовується знижена ставка ПДВ у розмірі 14%. Водночас, для більшості інших товарів та послуг застосовується стандартна ставка 20%. Отже, держава скасувала пільгову систему оподаткування ПДВ для більшості інших товарів та послуг аграрного сектору, але не запропонувала нічого натомість. На підставі вивчення досвіду країн Європейського союзу, можна зробити висновок про користь застосування диференційованих ставок ПДВ для окремих категорій товарів. Запровадження знижених ставок може мати як постійний характер (для окремих груп товарів, в особливості соціального значення), так і тимчасовий (запроваджуються на певний період часу для окремих груп товарів як виключення). Такий механізм диференційованого справляння ПДВ дозволить забезпечити ефективну реалізацію, як фіскального так і регуляторного потенціалу ПДВ.

Отже, при виборі системи оподаткування необхідно враховувати їх переваги та недоліки. Тому, на наступному етапі дослідження визначимо переваги та недоліки загальної системи оподаткування (табл. 2).

Таблиця 2

Переваги та недоліки загальної системи оподаткування*

Переваги	Недоліки
<i>Податкова оптимізація:</i> Податок на прибуток (18%) нараховується лише на чистий прибуток, що дозволяє уникнути сплати податку у збиткові роки, надаючи гнучкість для фермерських господарств із нестабільними доходами.	<i>Високе адміністративне навантаження:</i> Необхідність ведення повного бухгалтерського обліку, подання декларацій із податку на прибуток, ПДВ, земельного податку та інших платежів ускладнює роботу, особливо для малих господарств.
<i>Широкий спектр видів діяльності:</i> Дозволяє вести будь-яку діяльність, не заборонену законом, включаючи переробку, торгівлю та експорт, що є вигідним для великих ТОВ із диверсифікованим бізнесом.	<i>Високе податкове навантаження:</i> Сплата ПДФО (18%), військового збору (5%), ЄСВ (22% від фонду оплати праці) для найманих працівників значно збільшує витрати, особливо при великій кількості персоналу.
<i>Масштабованість:</i> Відсутність обмежень щодо обсягу доходів, кількості працівників чи площі землі дозволяє розширювати виробництво та залучати інвестиції, що корисно для експортно-орієнтованих господарств.	<i>Залежність від прибутку:</i> Податкове навантаження прямо залежить від фінансових результатів, що робить систему ризикованою в умовах економічної нестабільності (наприклад, через війну чи поганий врожай).
<i>Доступ до ПДВ:</i> Реєстрація платником ПДВ (ставки 20%, 14%, 7%) дає можливість отримувати податковий кредит і працювати з великими контрагентами, що особливо вигідно для експорту сільгосппродукції.	<i>Додаткові витрати на адміністрування:</i> Потреба в професійних бухгалтерях або аудиторів для дотримання вимог законодавства підвищує операційні витрати.

*Розроблено автором.

До переваг та недоліків спрощеної системи оподаткування (4 група єдиного податку) можна віднести наступні (табл. 3).

Таблиця 3

Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування (4 група єдиного податку)*

Переваги	Недоліки
<i>Спрощений облік:</i> Фіксований єдиний податок (0,95%–2,43% від НГО землі) замінює детальний облік доходів і витрат, що зменшує бюрократію та витрати на адміністрування для сімейних ферм.	<i>Обмеження видів діяльності:</i> Спрощена система дозволяє оподатковувати лише доходи від сільськогосподарського виробництва, що обмежує можливості для переробки чи торгівлі порівняно з загальною системою.
<i>Гнучкість із ПДВ:</i> Можливість самостійно обрати добровільну реєстрацію платником ПДВ незалежно від обсягу операцій дозволяє адаптуватися до потреб ринку (наприклад, співпраця з ПДВ-платниками), зберігаючи при цьому пільги.	<i>Обмеження площі землі:</i> Максимальна площа землі для 4 групи (зазвичай до 1000 га власних або орендованих угідь) може стримувати розширення діяльності, особливо для великих господарств.
<i>Звільнення від основних податків:</i> Відсутність податку на прибуток і ПДВ (за вибором ставки 3 ділянок) та включення земельного податку в єдиний податок значно знижують фінансове навантаження для малих господарств.	<i>Відсутність податкового кредиту з ПДВ:</i> Без добровільної реєстрації платником ПДВ фермери втрачають можливість компенсувати витрати на ресурси, що підвищує собівартість продукції.
<i>Прогнозованість:</i> Фіксована ставка податку залежно від НГО землі дозволяє планувати витрати, що є важливим для сімейних ферм із обмеженими ресурсами.	<i>Залежність від НГО:</i> Ставка податку прив'язана до нормативної грошової оцінки землі, яка може варіюватися залежно від регіону, що створює нерівномірне навантаження (наприклад, вищі ставки в Рівненській області порівняно з Одеською областю).

*Розроблено автором.

Отже, можемо зазначити, що спрощена система обмежена вимогами до площі землі (до 1000 га всіх сільськогосподарських угідь у власності та/або користуванні (оренді)) та видів діяльності (виключно сільгоспвиробництво), що знижує її привабливість для диверсифікованих або великих господарств.

Однак, з іншого боку знаходження саме на 4 групі є найвигіднішим для сімейних ФГ так, як вона надає їм значні пільги в оподаткуванні, зменшуючи розмір податкового навантаження на 1 га. землі.

Вивчення переваг і недоліків кожної з податкових систем допоможуть компаніям ефективно здійснювати податкове планування та вибір системи оподаткування, яка залежить від масштабу діяльності, структури витрат, стратегії розвитку та доступності фінансових ресурсів для адміністрування. Для сімейних ферм із обмеженими ресурсами 4 група єдиного податку є оптимальною завдяки низькому податковому навантаженню та спрощеному адмініструванню. Великі ТОВ на загальній системі отримують переваги від роботи з ПДВ, але стикаються з підвищеними витратами.

Для точного визначення оптимальної системи оподаткування рекомендується звертатися до податкових органів або аудиторів, особливо для оцінки МПЗ та доцільності добровільної реєстрації платником ПДВ.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВИТКІВ У ДАНОМУ НАПРЯМІ**

Проведене дослідження підтверджує, що вибір між загальною та спрощеною (4 група єдиного податку) системами оподаткування значною мірою визначає економічну ефективність і конкурентоспроможність фермерських господарств в Україні. Загальна система підходить великим ТОВ, орієнтованим на експорт, завдяки гнучкості та доступу до ПДВ, однак обтяжена високими адміністративними витратами. Спрощена система оптимальна для сімейних ферм завдяки низькому фіксованому навантаженню,

але обмежена в масштабуванні та видах діяльності. У контексті воєнного стану та економічних викликів 2025 року адаптація до цих систем вимагає індивідуального підходу, що передбачає консультації з податковими органами для оцінки МПЗ та стратегічного планування розвитку аграрного сектору. Перспективи подальших досліджень зосереджуються на оцінці впливу міжнародних стандартів оподаткування на аграрний сектор України.

Література

1. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 № 973-IV (зі змінами). Київ : Верховна Рада України, 2003. 20 с.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами). Київ : Верховна Рада України, 2010. 600 с.
3. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 № 2464-VI (зі змінами). Київ : Верховна Рада України, 2010. 50 с.
4. Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження форми Податкової декларації з плати за землю" від 16.06.2015 № 560 (зі змінами). Київ : Міністерство фінансів України, 2015. 15 с.
5. Питання – відповіді щодо єдиного податку четвертої групи (юридичні особи) та мінімального податкового зобов'язання (МПЗ) / Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/725465.html> (дата звернення: 22.09.2025).
6. Мінімальне податкове зобов'язання: правила розрахунку, сплати МПЗ / Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/885924.html> (дата звернення: 22.09.2025).
7. Чепіга Н. Фермерський єдиний податок: як ФОП стати платником 4 групи. URL: <https://buhplatforma.com.ua/news/99170-fermerskyi-iedynyi-podatok-ia-fop-staty-platnykom-4-grupy> (дата звернення: 22.09.2025).
8. Смакота Я. Оподаткування фермерських господарств в Україні у 2025 році. URL: <https://agroapp.com.ua/uk/blog/opodatkuvannya-fermerskix-gospodarstv-v-ukraini-u-2023/> (дата звернення: 22.09.2025).
9. Перехід ФОП-фермера на 4 групу єдиного податку: умови та вимоги. URL: <https://yankiv.com.ua/perehid-fop-fermera-na-4-grupu-yedynogo-podatku-umovy-ta-vymogy/> (дата звернення: 22.09.2025).
10. Податкові зміни для аграріїв у 2025 році / Бюджетна бухгалтерія. URL: <https://bdf.gov.ua/podatkovizminy-dlia-ahraryiv/> (дата звернення: 22.09.2025).
11. Єдиний податок в Україні у 2025 році: групи платників єдиного податку. URL: <https://services.dkt.ua/catalogues/indexes/14-jedinii-podatok-v-ukrayini-u-2025-roci-grupi-platnikov-jedinogo-podatku> (дата звернення: 22.09.2025).
12. Онищенко В. ФОП на загальній системі 2025: умови перебування та податки. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7066-fop-na-zagalny-sistem-opodatkuvannya> (дата звернення: 22.09.2025).

References

1. Zakon Ukrainy «Pro fermerske hospodarstvo» [Law of Ukraine "On Farm Household"] vid 19.06.2003 № 973-IV (zi zminamy). Kyiv : Verkhovna Rada Ukrainy, 2003. 20 s. [in Ukrainian]
2. Podatkoviy kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine] vid 02.12.2010 № 2755-VI (zi zminamy). Kyiv : Verkhovna Rada Ukrainy, 2010. 600 s. [in Ukrainian]
3. Zakon Ukrainy "Pro zbir ta oblik yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannya" [Law of Ukraine "On Collection and Accounting of the Single Contribution to Compulsory State Social Insurance"] vid 08.07.2010 № 2464-VI (zi zminamy). Kyiv : Verkhovna Rada Ukrainy, 2010. 50 s. [in Ukrainian]
4. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy "Pro zatverdzhennia formy Podatkovoї deklaratsii z platy za zemliu" [Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On Approval of the Land Tax Declaration Form"] vid 16.06.2015 № 560 (zi zminamy). Kyiv : Ministerstvo finansiv Ukrainy, 2015. 15 s. [in Ukrainian]
5. Pytannia – vidpovidi shchodo yedynoho podatku chetvertoi hrupy (iurydychni osoby) ta minimalnogo podatkovoho zoboviazannia (MPZ) / Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy. [Questions and Answers on the Single Tax of the Fourth Group (Legal Entities) and Minimum Tax Obligation (MTO) / State Tax Service of Ukraine] [in Ukrainian] <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/725465.html> (data zvernennia: 22.09.2025).
6. Minimalne podatkove zoboviazannia: pravyla rozrakhunku, splaty MPZ / Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy. [Minimum Tax Obligation: Calculation and Payment Rules / State Tax Service of Ukraine.] [in Ukrainian] <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/885924.html> (data zvernennia: 22.09.2025).
7. Chepiha N. Fermerskyi yedynyi podatok: yak FOP staty platnykom 4 hrupy. [Chepiha N. Farmer's Single Tax: How to Become a Group 4 Payer.] [in Ukrainian] <https://buhplatforma.com.ua/news/99170-fermerskyi-iedynyi-podatok-ia-fop-staty-platnykom-4-grupy> (data zvernennia: 22.09.2025).
8. Smakota Ya. Opodatkuvannya fermerskykh hospodarstv v Ukraini u 2025 rotsi. [Smakota Y. Taxation of Farm Households in Ukraine in 2025] [in Ukrainian] <https://agroapp.com.ua/uk/blog/opodatkuvannya-fermerskix-gospodarstv-v-ukraini-u-2023/> (data zvernennia: 22.09.2025).
9. Perehid FOP-fermera na 4 hrupu yedynoho podatku: umovy ta vymohy. [Transition of a Sole Proprietor-Farmer to Group 4 Single Tax: Conditions and Requirements.] [in Ukrainian] <https://yankiv.com.ua/perehid-fop-fermera-na-4-grupu-yedynogo-podatku-umovy-ta-vymogy/> (data zvernennia: 22.09.2025).
10. Podatkovi zminy dlia ahraryiv u 2025 rotsi / Biudzhethna bukhhalterii. [Tax Changes for Agrarians in 2025 / Budget Accounting.] [in Ukrainian] <https://bdf.gov.ua/podatkovizminy-dlia-ahraryiv/> (data zvernennia: 22.09.2025).
11. Yedynyi podatok v Ukraini u 2025 rotsi: hrupy platnykiv yedynoho podatku. [Single Tax in Ukraine in 2025: Groups of Single Tax Payers.] [in Ukrainian] <https://services.dkt.ua/catalogues/indexes/14-jedinii-podatok-v-ukrayini-u-2025-roci-grupi-platnikov-jedinogo-podatku> (data zvernennia: 22.09.2025).
12. Onyshchenko V. FOP na zahalnyi systemi 2025: umovy perebuvannia ta podatky. [Onyshchenko V. Sole Proprietor on General System 2025: Conditions and Taxes.] [in Ukrainian] <https://buhplatforma.com.ua/article/7066-fop-na-zagalny-sistem-opodatkuvannya> (data zvernennia: 22.09.2025).